

SOMI vs TikTok en X (voorheen Twitter): Rechtszaak betreffende kinderuitbuiting, desinformatie en gegevensmisbruik

Amstelveen (Nederland) en Berlijn (Duitsland), 5 februari 2025 – De Nederlandse Stichting Onderzoek Marktinformatie (SOMI) is in Duitsland vier collectieve rechtszaken gestart voor in Duitsland woonachtige gebruikers van TikTok en X (voorheen Twitter).

Deze rechtszaken hebben betrekking op de schendingen door beide platforms van kind- en jeugdbescherming-, consumentenbescherming- en gegevensbeschermingswetten, op hun rol in het ondersteunen van de verspreiding van desinformatie en op het bevorderen van mogelijke illegale manipulatie van verkiezingen.

Schendingen door TikTok

SOMI houdt TikTok verantwoordelijk voor het gericht manipuleren van jongeren en voor het misbruiken van gevoelige persoonlijke gegevens, die in strijd met wettelijke voorschriften door het platform gebruikt worden om het eigen aanbevelingsalgoritme aan te sturen. Voor het eerst valt TikTok's algoritme onder het nieuwe verbod op manipulatieve, misleidende en kinderuitbuitende AI-systemen, dat van kracht is als onderdeel van de nieuwe Artificiële Intelligentie (AI) Verordening.

Personalisatie op basis van zeer gevoelige gegevens brengt de ontwikkeling en de mentale gezondheid van kinderen en jongeren in gevaar. Vooral "verslavende ontwerpen" van software leiden ertoe dat minderjarigen bij het gebruik ervan snel ook daadwerkelijk verslavingsgedrag ontwikkelen.

Schendingen door X

Volgens SOMI heeft X daarnaast herhaaldelijk nagelaten datalekken te melden en heeft het de getroffen gebruikers niet of niet tijdig of voldoende geïnformeerd of gecompenseerd. Ook X gebruikt opzettelijk en in strijd met wettelijke voorschriften gevoelige gebruikersgegevens voor haar aanbevelingsalgoritmen bij het verspreiden van boodschappen van derden. De diepgaande personalisatie schaadt de vrije meningsvorming bij de getroffen personen en bevordert sociale polarisatie.

Verder roept SOMI in haar vorderingen op tot maatregelen om de ongecontroleerde verspreiding van illegale inhoud en desinformatie op X tegen te gaan, evenals tot meer transparantie in het beleid bij het verspreiden van politieke advertenties.

Schendingen door beide platforms

TikTok en X verspreiden steeds vaker politieke desinformatie, deepfakes en misleidende inhoud, die de publieke opinie kunnen beïnvloeden, vooral tijdens verkiezingsperiodes. Politieke inhoud wordt openlijk en heimelijk gesponsord en, in sommige gevallen, gefinancierd vanuit het buitenland of weergegeven zonder duidelijke etikettering.

SOMI beschuldigt TikTok en X van ernstige schendingen van de Duitse en Europese wetgeving, waaronder de Digitale Dienstenverordening (DSA), de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de nieuwe AI Verordening. Het doel van haar rechtszaken is om een einde te maken aan deze illegale praktijken en beide bedrijven daarvoor financieel verantwoordelijk te houden.

Hoofdeisen van de rechtszaken

- **Verbod op illegale profilering:** Zonder expliciete toestemming geen verwerking van gevoelige gegevens (bijv. met betrekking tot gezondheid, politieke voorkeuren, religie of seksuele geaardheid) voor gepersonaliseerde inhoud en advertenties. Deze zogenaamde microtargeting voor commerciële en politieke doeleinden schendt het recht op informatieve zelfbeschikking en brengt de gezondheid, veiligheid en democratische meningsvorming van gebruikers in gevaar.
- **Omvattende kinder- en jeugdbescherming:** Waarborgen tegen schadelijke inhoud, vooral inhoud die verband houdt met "challenges" die met name voor kinderen levensbedreigende risico's opleveren.
- **Effectieve maatregelen tegen desinformatie en beïnvloeding:** Praktische stappen voor de bescherming van de integriteit van democratische verkiezingen om desinformatie en buitenlandse inmenging tegen te gaan.
- **Financiële compensatie voor alle gebruikers:** TikTok heeft naar verluidt ongeveer 20 miljoen gebruikers in Duitsland, terwijl X er ongeveer 11 miljoen heeft. SOMI eist voor de slachtoffers van de illegale praktijken van deze ondernemingen compensatie, variërend van €500 tot €2.000 per gebruiker per platform. Op basis van het aantal TikTok-gebruikers in Duitsland kan deze schadevergoeding oplopen van in totaal €17,6 miljard tot €26,6 miljard. Van X vordert SOMI een schadevergoeding variërend van €750 tot €1.000 per gebruiker. Op basis van het aantal X-gebruikers in Duitsland kan deze vordering oplopen van in totaal €10,5 miljard tot €14,1 miljard.

Registratie voor de rechtszaken

Alle getroffen individuen en hun juridische vertegenwoordigers kunnen zich hiervoor binnenkort gratis registreren bij het Duitse Federale Justitiebureau (Bundesamt für Justiz) in Bonn bij het class action register voor deze collectieve vorderingen. Consumenten kunnen zich bij SOMI nu al direct registreren via www.tiktokclaim.de en www.twitterclaim.de.

Registratie voor een claim via SOMI kost €7,50. Met dit geld wordt de ondersteuning van de belangenbehartiging van SOMI in heel Europa gefinancierd. Vanaf de datum van deze publicatie zal SOMI aan (voormalige en bestaande) X- en TikTok-gebruikers ondersteuning bieden bij het registreren van hun persoonlijke recht op schadevergoeding. Het is voor consumenten ook mogelijk om zich via de SOMI-app aan te melden. De SOMI app is beschikbaar in de App Store en via Google Play.

Onderzoeken door de Europese Commissie

Beide platformen worden momenteel onderzocht door de Europese Commissie vanwege hun (gebrek aan) naleving van de DSA. In december 2024 begon de Commissie formele procedures tegen TikTok met betrekking tot mogelijke risico's voor de integriteit van verkiezingen, waaronder de risico's op gecoördineerde manipulatie, het geautomatiseerd gebruik van de platformdiensten en TikTok's beleid voor politieke advertenties. X staat al sinds december 2023

onder toezicht, voornamelijk met betrekking tot de verspreiding van illegale inhoud, de omgang met informatie-manipulatie en het gebrek aan naleving van transparantieverplichtingen.

Eisen

In het licht van de schendingen van fundamentele rechten van gebruikers van digitale diensten in Duitsland, de schendingen van het recht op bescherming van kinderen, jongeren en jongvolwassenen, de betrokkenheid bij de manipulatie van de publieke opinie en het in gevaar brengen van democratische processen, roept SOMI op tot een onmiddellijk einde aan deze illegale praktijken. Bovendien eist de organisatie een passende compensatie voor alle gebruikers die door het onwettige handelen van TikTok en X schade hebben geleden.

SOMI doet een oproep aan de toezichthouders en aan het publiek om de verstrekkende gevolgen van deze illegale praktijken te erkennen, de noodzakelijke stappen te zetten om deze te stoppen en zich in te zetten voor de ondersteuning van de rechtszaken.

Juridische vertegenwoordiging

De belangen van de deelnemers aan de acties van SOMI en de benadeelden in deze procedure worden in Duitsland vertegenwoordigd door het advocatenkantoor Spirit Legal (Leipzig, Frankfurt am Main, Dresden), dat gespecialiseerd is in strategisch procesrecht voor digitale zaken en collectieve acties.

Over SOMI

Stichting Onderzoek Marktinformatie (SOMI) is een non-profitorganisatie die zich richt op maatschappelijke vraagstukken, waaronder gegevensbescherming en gegevensautonomie, en die zich inzet voor de bescherming van fundamentele rechten voor consumenten en minderjarigen die online diensten gebruiken. SOMI is door de Europese Commissie erkend als een bevoegde autoriteit voor het voeren van grensoverschrijdende collectieve acties voor consumenten in de Europese Unie.

SOMI is sinds 2021 actief met collectieve rechtszaken tegen TikTok, Meta en X in Nederland. Sinds 2024 is deze belangenbehartiging uitgebreid naar de EU als geheel, in 2024 in België en nu ook in Duitsland. Ook elders in de EU worden deze collectieve acties voorbereid.

Via haar app biedt SOMI individuen controle over hun eigen persoonlijke gegevens met als uiteindelijk doel data autonomie voor het individu.

“All your data. All yours.”

SOMI onthult misstanden, informeert het publiek en ondersteunt degenen die schade hebben geleden – onder andere via collectieve acties, gerechtelijke bevelen en het instellen van schadeclaims. SOMI onderzoekt momenteel verschillende schendingen van wettelijke voorschriften en gegevenslekken bij meerdere leveranciers van digitale diensten en sociale-mediaplatforms.

Contact:

- Voor SOMI

Kariem Madani, Nederlandstalige pers

Jullaya Vorasuntharosoht, Engelstalige pers

+31 20 808 51 82

welcome@somi.nl

- Voor Spirit Legal

Peter Hense, partner

Christian Däubler, attorney-at-law

+49 341 39297890

info@spiritlegal.com